

A különleges bánásmódot igénylő tanulókkal kapcsolatos ismeretek megjelenése a győri tanítóképzésben

Balogh Evelin

Absztrakt

Jelen tanulmány célja a tanítóképzés helyzetének vizsgálata megújulási lehetőségek számbavételével. Kutatásomban arra keresem a választ, hogy milyen mennyiségben és minőségben jelenik meg a különleges bánásmódot igénylő tanulók, elsősorban a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség témakör a tanító alapképzés tematikáiban? A leendő tanítók milyen szintű felkészítést kapnak az eltérő fejlődésmenetű tanulókkal való differenciált foglalkozásra?

A téma aktualitása

Tanulmányaimat 2021 szeptemberében kezdtem el az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Neveléstudományi Doktori Iskolájában. A doktori programra „A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók ellátására való felkészítés vizsgálata a pedagógusképzésben” tervvel jelentkeztem.

Doktori kutatásom egyik célja, hogy kidolgozzak egy olyan fejlesztőprogramot/tananyagot, amely felkészíti a leendő tanítókat a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók felismerésére és ellátására.

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók tanórán belüli felzárkóztatása kiemelt jelentőséggel bír. A tanulási nehézséggel küzdők tantárgyi felzárkóztatása az adott tantárgyat tanító pedagógus feladata. Emellett fontos a probléma időbeni azonosítása, annak érdekében, hogy a gyermek, tanuló megsegítése mihamarabb megkezdődhessen

Úgy vélem, a jelenlegi képzési rendszerben a tanítójelölteket nem készítik fel megfelelően a fenti feladatokra. Állításom igazolásához a kutatásomat a jelenlegi képzési gyakorlat feltárásával kezdem, megvizsgálom, hogy a hazai tanítóképzésben, a pedagógusjelölteket felkészítik-e a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók ellátására? Milyen kurzusok keretében és milyen információkkal találkozhatnak e témakört illetően?

A témával kapcsolatos alapfogalmak

Jelen fejezetben a témával kapcsolatos legfontosabb fogalmak kerülnek tisztázásra, kiemelt figyelmet fordítva a sajátos nevelési igény és a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézség közötti különbségekre.

Az Nkt. 4. § 25. pontja szerint „*sajátos nevelési igényű az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd*”.

Bolla és Balogh (2021) így összegzi a sajátos nevelési igényt: „*Tehát a sajátos nevelési igény ellátási kategóriába tartoznak a »klasszikus« értelemben vett fogyatékosági csoportok és az egyéb pszichés fejlődési zavarok. [...] idetartoznak a specifikus tanulási zavarok, mint a diszlexia, diszgráfia, diszkalkulia, és a figyelemzavar (figyelemhiányos hiperaktivitás zavar, Attention Deficit Hyperactivity Disorder, rövidítve ADHD), illetve a viselkedést érintő zavarok (akár internalizáló, akár externalizáló zavar is lehet). Ezek mind tartós és súlyos állapotok, jelentősen meghatározzák az óvodai, iskolai beválást és befolyásolják az interperszonális kapcsolatok alakulását is. Amennyiben a tanulásban, a figyelemben és/vagy a magatartásban megnyilvánuló problémákat az idegrendszer fejlődésének zavara okozza, akkor a tanuló sajátos nevelési igényűnek minősül. A sajátos nevelési igény, mint gyűjtőfogalom, a fogyatékoság hangsúlyozása nélkül utal a genetikai, születési eredetű, vagy betegség, esetleg sérülés következtében kialakult állapotra. Emellett az érintetteket különleges gondozásra vagy pedagógiai többlétszolgáltatásokra jogosítja fel.*” (52. old.)

A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (Nkt.) 4. § 3. pontja a következőképpen definiálja a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséget: „*az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek*”.

Bolla és Balogh (2021) a sajátos nevelési igényhez hasonlóan a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséget is összegzik: „*A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség szakmai ajánlás alapján. [...] a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség a sajátos nevelési igénynél gyengébb tüneteket mutató, vagy jobb prognózisú, átmeneti problémát jelez a tipikus fejlődési tartományba tartozó gyermekek körében. [...] A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséget a sajátos nevelési igénnyel ellentétben, nem idegrendszeri fejlődési zavar okozza. Az iskolai alulteljesítés, magatartási nehézség hátterében számos ok állhat. Előidézhettek különböző pszichológiai, pedagógiai folyamatok, a nem megfelelő szociokulturális háttér és súlyos környezeti ártalmak, vagy a gyengébben fejlett (de még a normál övezetbe tartozó) képességek is. Erre a populációra jellemző, hogy a gyermekek ugyan nehezebben, de meg tudnak birkózni az iskolai követelményekkel. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség a sajátos nevelési igénnyel ellentétben nem tartós vagy végleges állapot. A megfelelő*

fejlesztés biztosításával, a pedagógiai többlétszolgáltatásokkal akár meg is szűnhet, vagy a nehézségek lényegesen csökkenhetnek. Az egyének köznevelésből való kikerülése után már nincs relevanciája.” (52-53. old.)

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség körébe tartozó problémaköröket *Bolla és Balogh* 2021-es írásában az alábbiak szerint foglalja össze:

- *Olvasási-szövegértési nehézség, írás-helyesírási nehézség:* kizárólag az írott nyelv elsajátításának szakaszában előforduló, a kódolás/dekódolás és a szövegértés-szövegfeldolgozás folyamatokat érintő átmeneti tanulási nehézség, mely gyenge olvasási, helyesírási teljesítményben nyilvánul meg.
- *Számolási nehézség:* a matematikatanulás során megjelenő, tartóssá váló probléma. A számolási nehézségre utaló jelenségek már iskolába lépés előtt jelentkezhetnek. A differenciáldiagnosztizálása a diszkalkulia jelenségtől a pedagógiai szakszolgálat feladata a szakértői bizottsági tevékenység keretében.
- *Figyelmi nehézség:* eredetét tekintve másodlagos, nem specifikus. Hullámzó teljesítményszint, feladatértési problémák, fáradékonyág vagy „feledékenység” formáiban nyilvánul meg. Ez nem azonos a sajátos nevelési igény kategóriába tartozó figyelemhiányos hiperaktivitás zavarral (ADHD).
- *Beilleszkedési, magatartási nehézség:* e meghatározása nem egyszerű feladat. A mindennapi nyelvhasználatban gyakran egymás szinonimájaként jelennek meg, azonban szakmai szempontból nézve jelentős mértékben eltérnek egymástól. A nehézség azokat a problémákat foglalja magában, melyek kevésbé súlyosak, vélhetően nem tartósak, a megfelelő fejlesztések hatására vagy akár önmaguktól is megszűnhetnek. Beilleszkedési, magatartási nehézségről akkor beszélhetünk, amikor a magatartás szabályozása fejletlen, a gyermekek adaptív viselkedése sajátos tendenciát mutat, ebből fakadóan a különböző társas helyzetekben problémát okoznak, de a tünetek a diagnosztikus rendszerekben (DSM-5, jelenleg még érvényben lévő BNO-10, DC: 0-5TM) leírt kritériumoknak nem felelnek meg. Ennek ellenére probléma jelentkezik a társas kapcsolatokban. (53-54. old.)

A szakirodalmi előzmények rövid áttekintése

A különleges bánásmódot igénylő gyermekek, tanulók oktatásával és nevelésével kapcsolatos hazai szakirodalom áttekintése alapján megállapítható, hogy a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek, tanulók integrált oktatásáról és a pedagógusok attitűdjéről számos (*Réthy* 2002; *Papp* 2004; *Kőpatakiné* 2007; *Csányi* 2007; *Némethné* 2007; *Fischer* 2009; *Némethné* 2009; *Perlusz* 2013) tanulmány készült. Ezzel szemben a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség jelenségkörével szakirodalmak kevésbé foglalkoznak, annak ellenére, hogy a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség, mint ellátási kategória a kétezres évek eleje óta szerepel a jogszabályban. Az elmúlt években csak két kiemelt

jelentőségű írás született ebben a témában. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség szakmai ajánlás (Bíró, 2020) hiánypótló munka, melynek szerzői preventív szemléletet követve nagymértékben elősegítik a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségek megszüntetését, e nehézségek hatásainak és következményeinek enyhítését. A Magyar Gyógypedagógusok Egyesületének logopédiai munkacsoportjának állásfoglalása (2017) kiválóan összefoglalja a témával kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat.

A kutatás módszere és menete

Dokumentumelemzés: A kutatásom első fázisában dokumentumelemzést végzek a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézségekhez kapcsolódó tartalmak megjelenéséről a tanító képzéshez kapcsolódó Képzési és Kimeneteli Követelményben (KKK), valamint a tantárgytematikákban.

Az analitikus jellegű és teoretikus típusú kutatásom, alapjául szolgál a későbbi oktatói interjúkhoz és más hazai tanítóképzést is folytató felsőoktatási intézmények tantervének elemzéséhez.

Vizsgált dokumentumok:

- pedagógus alapképzés Képzési és Kimeneteli Követelmény (KKK)
- Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Kar jelenleg hatályos (2017) tanító tanterv
- Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Kar tanító szak kötelező tantárgyak tematikái

Vizsgálat során keresett tartalmak:

- beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézség fogalma
- beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézségek alcsoportjai
- beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézségek tünetei
- beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók ellátása, pedagógiai többlétszolgáltatások
- beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók tanórai differenciálás, képességfejlesztése

Vizsgálati eredmények

Doktori kutatásom elején tartok, ezért jelen tanulmányban kezdeti vizsgálati eredményeimet ismertetem. Kutatásomat elsőként a magyar felsőoktatásban jelenleg hatályos (18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendelet) pedagógus alapképzésekre vonatkozó Képzési és Kimeneteli Követelmény (KKK) tanulmányozásával kezdtem. A tanító alapképzési szakra vonatkozó KKK-ban nem jelenik meg részletesen, hogy a végzést követően a különleges bánásmódot igénylő (BTMN, SNI) tanulók ellátásához milyen tudással, kompetenciákkal kell rendelkezniük a tanítóknak. A 18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendelet 2. melléklete említést tesz az inkluzív nevelésről: „*Ismeri a tanulási, nevelési környezet szerepét, tisztában van*

az inkluzív nevelés lehetőségeivel és módszereivel az első hat iskolaévben”, valamint a sajátos nevelési igényű tanulókkal szembeni elfogadó attitűd meglétének fontosságáról: „Tanítói tevékenysége minden területén elkötelezett a különböző szociokulturális környezetből érkező, a sajátos nevelési igényű, illetve a fogyatékos gyerekek közösségbe történő beilleszkedésének támogatása iránt.”

A pedagógus képzés KKK áttekintését követően a győri Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Karán folyó tanító (BA) képzés jelenleg hatályos mintatantervének (2017) tartalmi elemzését végeztem el. A kutatás első szakaszában a kötelező tantárgyak tárgytematikáját vizsgáltam meg, mert ezek azok a tárgyak, amelyeket valamennyi tanító szakos hallgatónak teljesítenie kell. Arra vonatkozóan, hogy a kurzus témaköreiben megjelenik-e a különleges bánásmódot igénylő, elsősorban a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulókkal való differenciált foglalkozás tervezésére és kivitelezésére való felkészítés.

A megvizsgált 55 kötelező tantárgy tartalma közül négy tantárgyat találtam, amelyben minimális szinten megjelenik a különleges bánásmódot igénylő tanulók témaköre. Ez az összes kötelező tantárgy 7%-a. Véleményem szerint ez kevés, mert a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók, ellátása alapvetően a pedagógusok feladata. Az 1. sz. táblázat összegzi azokat a tartalmakat, amelyeket a tantárgy tematikák elemzése során találtam.

1. táblázat: Különleges bánásmódot igénylő tanulók témakörének előfordulása

Tantárgy neve	Neptun kód	Ajánlott félév	Tematikai tartalom
A kisiskoláskori tanítás és tanulás elmélete és gyakorlata	AKNB_TTTM016	2.	A tanulás eredményességének különbségei. (A különleges bánásmódot igénylő gyermekek) A tanulás segítése, a tanulási képességek fejlesztése
A 6-12 évesek pszichológiája	AKNB_TTTM039	2.	A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyes csoportjai az iskolában. Problémás tanulók: meghatározás, okok és megoldási javaslatok.
Az együttnevelés elmélete és gyakorlata	AKNB_GPTM038	6.	Speciális szükségletek, SNI
Differenciáló pszichológia	AKNB_TTTM066	6.	A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek köre. Az ellátásukban kompetens szakemberek és intézmények. Tanulási zavarok. A kommunikáció és beszéd zavarai. Hiperaktivitás problémás viselkedés. Súlyos mentális zavarok közül: az autizmus.

Forrás: Saját szerkesztés

A kisiskoláskori tanítás és tanulás elmélete és gyakorlata című kurzusban témakörként megjelennek a különleges bánásmódot igénylő gyermekek, azonban a tematikában felsorakoztatott kötelező és ajánlott szakirodalmak között nem találtam olyan forrást, amely a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézség témakörhöz illeszthető. A szakirodalmak között megjelenik *Falus Iván* 2003-as kiadású *Didaktika* kötete, amelyben néhány fejezet érinti a különleges bánásmódot igénylő tanulók oktatását. Azonban ebben a kötetben a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézség problémaköre nem kerül tárgyalásra. Az érintett témakörök és a szakirodalmak alapján a félév során a hangsúly elsősorban a tanórai differenciáláson van.

A 6-12 évesek pszichológiája kurzus tematikájában felsorolásra kerülnek a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyes csoportjai, a problémás tanulók körének meghatározása, okai és megoldási javaslatok. A kurzushoz kapcsolódó szakirodalom listában azonban nem jelenik meg olyan tudományos kiadvány, amely segítheti a hallgatót a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség fogalmának értelmezésében, a probléma azonosításban. A sajátos nevelési igényű, mint ellátási kategóriához köthetően néhány szakirodalom fellelhető. Például *Gyarmathy Éva*: Diszlexia a digitális korban; *Benyák Anikó*: Alsó tagozatos hiperaktív gyermekek szociális pozíciója az osztályban.

Az együttnevelés elmélete és gyakorlata kurzuson a hallgatók elsősorban a sajátos nevelési igényű tanulókról és a velük való bánásmódról szerezhetnek ismereteket. A tantárgyhoz kapcsolódó szakirodalom listában gyógypedagógiai alapismeretek (pl. *Illyés Sándor* Gyógypedagógiai alapismeretek), a különböző fogyatékosságtípusok, az integráció és inklúzió (*Csányi és Kereszty*: Inklúziós tanterv és útmutató a Magyarországi pedagógusképzés számára) elméleti háttere jelenik meg. Ezen tartalmak ismerete is fontos egy leendő tanítónak, azonban a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulókkal kapcsolatos ismeretek ebben a kurzusban sem jelennek meg.

A Differenciáló pszichológia kurzus tematikájában megfogalmazott célja, hogy megismertesse a hallgatókat a tipikus fejlődési ütemtől eltérő fejlődési menettel, a fejlődést befolyásoló, károsító tényezőkkel, a rendellenes működésmódok kialakulásának oki hátterével és a zavarok korrekciós lehetőségeivel. A félév során tárgyalt témakörök között megjelenik az autizmus spektrum zavar, a tanulási zavar, a kommunikáció és beszéd zavarai, valamint a hiperaktivitás. Ezek a problémakörök a sajátos nevelési igény ellátási kategóriába tartoznak. A félév során tárgyalt témakörök, a kötelező és az ajánlott irodalmak alapján a kurzus keretein belül nem esik szó a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekről.

A végzős tanító szakos hallgatóknak a *Reflektív pedagógia* (AKNB_TTTM024) című tantárgy tartalma két részre osztható. Elsőként a kurzus keretein belül a tanítási gyakorlaton szerzett tapasztalataik összegzése és értékelése történik a hallgatók által készített pedagógiai naplók – amelyek előzetesen megadott szempontokat követve készültek – alapján. Ezt követően a második szakaszban a portfólió védésre való felkészítés zajlik. A portfólió védeése során a hallgatóknak ki

kell térniük a gyakorlati helyszín rövid bemutatására; az osztályközösség csoportprofiljának bemutatására és elemzésére (az osztály összetétele, a gyermekek sajátosságai, SNI, stb). Továbbá be kell mutatniuk a gyakorlati helyszínen a differenciálás lehetőségeinek, formáinak megvalósulását a gyakorlatban (tanórákon, tanórán kívül, felzárkóztatás, tehetséggondozás ... stb.).

A kötelező tantárgyak tartalma mellett áttekintettem a képzési idő alatt kötelezően teljesítendő gyakorlatok tantárgytematikáit is. A nyolc féléves tanító alapképzés során a hallgatóknak összesen kilenc gyakorlati tárgyat (*Egyéni komplex gyakorlat* I. II. III. IV. V. és *Csoportos tanítási gyakorlat* I. II. III. IV.) kell teljesíteniük. A gyakorlati kurzusok tematikáját megvizsgálva csupán egy gyakorlati tantárgy (*Egyéni komplex gyakorlat* III.) leírásban jelenik meg a különleges bánásmódot igénylő tanulók témaköre. A gyakorlat során a hallgatók feladata a következő: „Tájékozódjon a segítségre szoruló (hátrányos helyzetű, különleges bánásmódot igénylő: BTMN vagy SNI gyermekek számáról, helyzetéről, továbbá e speciális nevelési feladatkör megjelenéséről az iskola pedagógiai programjában, ill. a mindennapi pedagógiai gyakorlatban.”

Kutatás folytatása

Fontosnak tartom, hogy Széchenyi István Egyetem vizsgált tárgyakat oktató kollégáival interjút készítsék. Előfordulhat, hogy a tematikákban konkrétan nem szerepel a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézség témaköre, azonban a kurzus során tárgyalhatják ezt a problémakört. Kutatásomba az ország összes olyan felsőoktatási intézményét szeretném bevonni, ahol tanítóképzés folyik. Minden intézmény tanító képzésének a tantervét és a tantárgyak tematikáit megvizsgálom. A tárgyakat oktató kollégákat felkeresem és interjút készíték velük a kurzusok tartalmára vonatkozóan, valamint szeretném felmérni tapasztalataikat a témáról.

Az ország végzős tanító szakos hallgatóit egy online kérdőívvel szeretném kikérdezni, hogy milyen valós tudással rendelkeznek a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézség problémakörét illetően, valamint megítélésük szerint képzőintézményükben megfelelő felkészítést kaptak-e a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók ellátására.

A tanító hallgatók megfelelő felkészítése érdekében célom egy tananyag kidolgozása tanító jelöltek számára, mely elősegíti a pozitív, elfogadó attitűd kialakulását. Egyúttal felkészíti őket beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel (BTMN) küzdő tanulókkal való differenciált foglalkozás tervezésére és kivitelezésére.

Az általam kidolgozott tananyag 4 blokkból áll, melyek az alábbi témákat ölelik fel:

1. blokk: BTMN és SNI fogalmak meghatározása és differenciálása
2. blokk: BTMN alcsoportjainak megismerése, a pedagógus által felismerhető tünetek hangsúlyozása
3. blokk: BTMN diagnosztizálása, pedagógiai szakszolgálatok szakértői bizottsági tevékenysége, a pedagógus feladatai
4. blokk: BTMN ellátása a köznevelésben – pedagógiai többlétszolgáltatások, tanórai differenciálás, képességfejlesztés

A tananyag kidolgozását követően a Széchenyi István Egyetem Apáczai Kar tanító szakos hallgatói számára szabadon választott kurzus keretében az ismeretek átadásra kerülnek. A félév végén a pedagógus jelöltek kérdőíves kikérdezése a tapasztalatokról, véleményekről.

Összegzés

A pedagógus társadalmat jelentős mértékben érinti a köznevelésben egyre magasabb számban megjelenő beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő és sajátos nevelési igényű tanulók problematikája. A sajátos nevelési igényű tanulók részképességfejlesztés céljából gyógypedagógus által vezetett rehabilitációs és rehabilitációs foglalkozásokon vesznek részt. A Nemzeti Köznevelési Törvény 2019. nyári módosítása értelmében a beilleszkedési, tanulási magatartási nehézséggel küzdő tanulókat megillető fejlesztő pedagógiai ellátás a felzárkóztatási részében az adott tantárgyat tanító pedagógus feladata, a készségfejlesztési részében pedig a fejlesztő pedagógusé. Ennek ellenére a tanító szak jelenlegi Képzési és Kimeneteli Követelményében nem jelenik meg konkrétan, hogy a tanítóknak a képzés teljesítését követően milyen kompetenciákkal kell rendelkezniük a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók ellátásához. A sajátos nevelési igényű és fogyatékossgal élő tanulókkal szemben elfogadó, pozitív attitűdöt vár el a Képzési és Kimeneteli Követelmény, valamint kiemeli az inkluzív nevelés fontosságát. A sajátos nevelési igényű tanulók esetében beszélhetünk integrációról, inklúzióról, azonban a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel élő tanulók esetében a szó szoros értelmében nem, mivel ezek a tanulók minden esetben együttnevelésben vesznek részt. A köznevelési törvény nem engedi a beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók szegregált nevelését és ez nem is indokolt. Ennek következtében a beilleszkedési, tanulási magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók ellátását nem lehet teljes mértékben elhatárolni a „többségi” pedagógusok (óvodapedagógus, tanító, tanár) feladataitól. Kiemelten szükséges, hogy a pedagógusok kellően felkészültek legyenek a támogatásukra.

A győri tanítóképzés tantárgytematikáinak az áttekintése után arra a következtetésre jutottam, hogy a képzés során kisebb mértékben megjelenik a különleges bánásmódot igénylő gyermekek, tanulók témaköre, de elsősorban a

sajátos nevelési igény problémakörre helyezik a hangsúlyt. A beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézségről kevésbé esik szó, ennek egyik oka az lehet, hogy kevés az olyan szakirodalom, tudományos tanulmány, amely ezzel a problémakörrel foglalkozik. Valamint ez ilyen nehézséggel küzdő tanulók a mindennapokban másfajta, a sajátos nevelési igényű tanulókhöz képest nem olyan súlyos „problémát” jelentenek a pedagógusoknak, így kevesebb figyelem jut rájuk.

Az általam kidolgozott kurzus segítséget nyújthat a pedagógus hallgatók számára, hogy a tanulmányaik befejezését követően megfelelő ismeretekkel és a sikeres nevelési, oktatási feladatok megvalósításához szükséges gazdag eszköztárral bírjanak. Ez elősegítheti a hallgatók pozitív, elfogadó attitűdjének kialakulását, az eltérő fejlődésmentű gyermekek, tanulók minél sikeresebb befogadását.

A kutatásomban résztvevő tanítóképző intézmények részére visszajelzett eredmények segíthetik a képzésük megújulását. A kidolgozott tananyag publikálásával más képzőintézmények is beemelhetik gyakorlatukba a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség témakörét, támogatva ezzel az eltérő fejlődésű gyermekek, tanulók számára szükséges különleges bánásmód megvalósulását, a tanító mindennapi pedagógiai munkáját. Kutatásom elősorban a tanítóképzésre és a tanítójelöltek ismereteire irányul, de a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség az óvodáskorban és serdülőkorban is jelen van. Éppen ezért az óvo- és tanárképzésben is fontos lenne megjelennie a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség témakörének.

Irodalom

- Benyák Anikó (2007). Alsó tagozatos hiperaktív gyermekek szociális pozíciója az osztályban. *Alkalmazott pszichológia*. 4. sz. 5-21.
- Bíró Endre (2020, szerk.). *Szakmai ajánlás a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel (BTMN) küzdő gyermekeket, tanulókat az óvodai és iskolai nevelésük-oktatásuk során megillető különleges bánásmóddhoz; a fejlesztő pedagógiai ellátás gyógypedagógiai tartalmaira; a pedagógiai segítség céljaira, feladataira és módszereire; valamint a BTMN tanulói jogokhoz kapcsolódó joghasználatra*. ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar, Budapest.
- Bolla Veronika és Balogh Evelin (2021). Az atipikus fejlődés és a gyermekkultúra kapcsolódási pontjai. In: Gróz Andrea, Kövecsesné Gósi Viktória és Várszeginé Gáncs Erzsébet (szerk.). *Gyermek-Kultúra-Nevelés*. Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János, Győr. 51-59.
- Csányi Yvonne (2007). Integráció és inklúzió. Nemzetközi és hazai körkép. In: Girasek János (szerk.). *Inkluzív nevelés – a tanulók hatékony megismerése. Kézikönyv a pedagógusképző intézmények részére*. Sulinova Közoktatás-fejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht., Budapest. 138-163.
- Csányi Yvonne és Kereszty Zsuzsa (2009). *Inklúziós tanterv és útmutató a Magyarországi pedagógusképzés számára*. Szociális és Munkaügyi Minisztérium, Budapest.
- Falus Iván (2003, szerk.). *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

- Fischer Gábor (2009). *Az integrációval kapcsolatos attitűdök kutatása*. Gyógypedagógiai Szemle. **37.** 4. sz. 254-268.
- Gyarmathy Éva (2013). *Diszlexia a digitális korban*. Műszaki Kiadó, Budapest.
- Illyés Sándor (2000, szerk.). *Gyógypedagógiai alapismeretek*. ELTE-BGGYFK, Budapest.
- Kőpatakiné Mészáros Mária (2007, szerk.). *Együttnevelés határon innen és túl. Kutatási eredmények a sajátos nevelési igényű tanulók inklúzióját támogató hazai szakmai szervezetekről, kitekintéssel az aktuális nemzetközi projektekre*. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest. <https://magye-1972.hu/a-beilleszkedesi-tanulasi-magatartasi-nehezseggel-kuzdo-gyermekek-tanulok-ellatasanak-jelenlegi-szabalyai-az-ertekeles-es-minosites-aloli-felmentes-es-szoveges-ertekeles-kifuto-rendszerben-torteno/>. 2021. 05. 06-i megtekintés
- Magyar Gyógypedagógusok Egyesülete Logopédia BTMN Munkacsoport (2017). *A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek, tanulók ellátásának jelenlegi szabályai, az értékelés és minősítés alóli felmentés és szöveges értékelés kifutó rendszerben történő kivezetésével kapcsolatos tudnivalók*. https://magye-1972.hu/wp-content/uploads/2020/09/Allasfoglalas_20171212Tajekoztatas.pdf. 2021.05.06-i megtekintés
- Némethné Tóth Ágnes (2009). Tanári attitűdök és inkluzív nevelés. *Magyar Pedagógia*. **109.** 2. sz. 105-120.
- Papp Gabriella (2004). *Tanulásban akadályozott gyermekek a többségi általános iskolában*. Comenius Bt., Pécs.
- Perlusz Andrea (2013). Az integrált nevelés módszertani kérdései. In: Podráczky Judit (szerk.). *Különlegések. Adalékok a differenciálás módszertanához*. Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., Budapest, 73-102.
- Réthy Endréné (2002). A speciális szükségletű gyermekek nevelése, oktatása Európában. Az integráció és inklúzió elméleti és gyakorlati kérdései. *Magyar Pedagógia*. **102.** 3. sz., 281-300.
- Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Kar (2017). *Tanító Alapképzési szak tanterve*. <https://neptun.sze.hu/catview/documlist/id/27306/m/1333>. 2021.05.06-i megtekintés
2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv>. 2021.11.14-i megtekintés
- 18/2016. (VIII. 5.) EMMI rendelet a felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések képzési és kimeneti követelményeiről, valamint a tanári felkészítés közös követelményeiről és az egyes tanárszakok képzési és kimeneti követelményeiről szóló 8/2013. (I. 30.) EMMI rendelet módosításáról
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1600018.EMM&xtreferer=00000001.txt>
2021.11.14-i megtekintés